

YKS FELSEFE

**SİYASET FELSEFESİ, SANAT FELSEFESİ VE DİN
FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ**

SİYASET FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ

- Siyaset, 'yönetmek' ve 'idare etmek' anlamına gelmektedir.
- Birey-toplum, birey-devlet ilişkileri, devlet yapısı, iktidar, yönetim şekli, adalet, eşitlik, özgürlük, ideoloji vb. insanların toplumsal yaşamını etkileyen her olgu ve kavram siyasetin bir parçasıdır.

Siyaset felsefesi**Siyaset Bilimi**

Siyaseti genel ve kapsayıcı kavramlar aracılığıyla açıklar.

Siyasetin tarihsel ve toplumsal analizlerini yapar.

Siyasete normatif (kural koyucu) yaklaşır. 'İdeal düzen nedir?' sorusunu sorar.

Kural koymaz, olanı inceler.

Siyaset bilimi

Siyaset bilimi, somut toplumsal durumları incelerken siyaset felsefesinin çözümlmelerine başvurur.

Siyaset felsefesi

Siyaset felsefesi toplumsal yaşamın pratiklerinden yola çıkarak siyasetin yapısını belirlemeye yönelir.

Birey

Bir toplumun üyesi olan, belirli hakları olan insandır.

Toplum

Temel ihtiyaçlarını karşılamak için bir araya gelmiş, ortak kültürü paylaşan insanlardan oluşan topluluktur.

Devlet

Toplum üzerinde yönetim ve denetim gücüne sahip siyasi örgütlenme biçimidir.

İktidar

Halkı yönetme gücüne sahip olan kişi ya da gruplardır.

Yönetim

İktidarı elinde bulunduranların toplumu idare etmesidir.

Egemenlik

İktidar olmaktan doğan gücü hiçbir baskı olmadan kullanabilmektir.

Meşruiyet

İktidarın kendini meydana getiren kaynağa uygun davranmasıdır.

Hak

Hukukun bireylere tanıdığı yetkidir.

Hukuk

Uyulması zorunlu kurallar sistemidir.

Yasa

Bireylerin ilişkilerini ve davranışlarını düzenleyen yazılı kurallardır.

Bürokrasi

Devlet işlerini yürüten görevlilerin oluşturduğu hiyerarşik yapıdır.

Sivil Toplum

Bireylerin ve toplumsal grupların haklarını savunmak için oluşturdukları resmi olmayan örgütlenmelerdir.

SIYASET FELSEFESİNİN TEMEL
PROBLEMLERİ

Hak, Adalet ve Özgürlük
Nedir?

İktidarın Kaynağı Nedir?

İdeal Devlet Düzeni Olabilir
mi?

HAK

- Kişiyeye yasalar ya da kurumlar aracılığı ile tanınan bazı fırsatları ifade etmektedir.

- Bir kimsenin isteyebileceği, kullanabileceği ve devletin hukuk düzeniyle güvence altına almış bulunduğu durum olarak tanımlanmaktadır.

ADALET

- Bir toplumda birey haklarını sağlama istemi, hakkın egemen olması durumudur.
- Adalet herkese hak ettiğinin verilmesidir.
- Bir kimsenin haklarıyla başkalarının hakları arasında bir uyumun bulunması hali, hak ve hukuka uygun olma durumudur.

ÖZGÜRLÜK

- Siyasette özgürlük kavramı, kişinin sahip olduğu iradeyle kimseye zarar vermeden ve kimsenin müdahalesi olmadan davranışlarını yapabilmesinin serbestliği olarak tanımlanır.

İktidarın Kaynağı

YKS FELSEFE

Korunma İhtiyacı

İktidar kaynağını ve meşruiyetini; toplumu tehlikelere karşı savunma, insanların temel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılama, insanların ahlaki olarak olgunluğa ulaşmaları gibi işlevleri yerine getirmesinden alır. Bu anlayışa göre devlet doğal bir varlıktır.

Tanrı İradesi

İktidarı elinde bulunduranlar Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcileridirler. Yöneticiler, Tanrı'nın buyruklarının yerine getirilmesi için vardır. İktidara karşı çıkanlar Tanrı'ya karşı çıkmış olurlar.

Ortak İrade

İktidar kaynağını ve meşruiyetini toplumdaki bireylerin bir arada yaşama isteğini bir sözleşmeye dayalı olarak ortaya koymasından alır. Toplumsal sözleşme insanların ortak uzlaşısıdır. Meşruiyetin ölçütü de halkın ortak özgür iradesidir.

Herkesin huzurlu ve mutlu bir şekilde yaşadığı toplumsal düzen mümkün müdür?

Mümkün değildir.

- Sofistler
- Nihilistler

Mümkündür.

1. Özgürlüğü temel alan yaklaşım (Liberalizm)
2. Eşitliği temel alan yaklaşım (Sosyalizm)
3. Adaleti temel alan yaklaşım

Ütopya

- Ütopya, var olmayan fakat olabilirliği savunulan ideal devlet düzeni kurgularıdır.
- Ütopya kelimesi Yunanca “olmayan ülke” anlamındadır.
- Ütopya, gerçekleşmesi bugün için imkansız hayali toplum ve devlet tasarımlarını ifade eder.
- Ütopyaların bir kısmında daha iyi bir hayatın nasıl mümkün olabileceği kurgulanırken bir kısmında da gelecekte iyi bir hayatın değil daha kötü bir geleceğin olacağı düşünülmektedir.

Ütopya Türleri

YKS FELSEFE

İstenen Ütopyalar

Bu tarzda yazılan eserler, insanlar için ideal olan anlayışları içerir. Önerilen sistemde insan değerlidir ve adalet hâkimdir. Bu eserlerin önemi, iyi bir yaşam düzeni kurulmasına düşünsel bir katkı sağlamasıdır.

Platon “Devlet”, **Farabi** “El-Medinetü’l Fazıla”, **Thomas More** “Ütopya”, **Campanella** “Güneş Ülkesi”, **Francis Bacon** “Yeni Atlantis” örnekleridir.

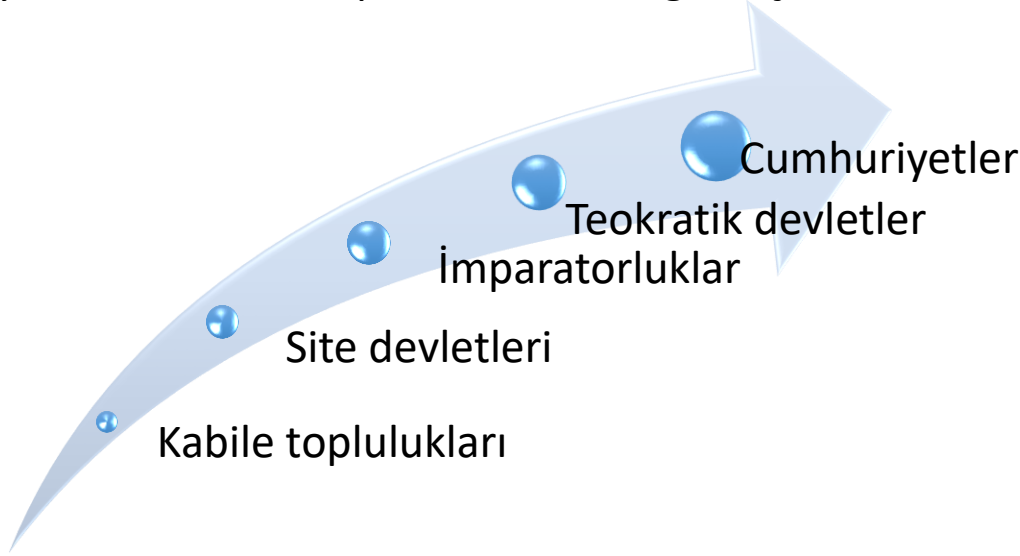
İstenmeyen Ütopyalar

Ters ütopya, korku ütopyası veya distopya olarak isimlendirilen bu ikinci tip ütopyalar; var olan siyasal durumun daha da kötüye gideceğini anlatan toplum tasarımlarıdır.

Aldous Huxley “Yeni Dünya”, **George Orwell** “1984” örnekleridir.

Temel Hak ve Özgürlükler Açısından Egemenlik Sorunu

- Egemenlik; bir grup veya toplumun gücü kullanma yetkisi ve iradesiyle ilgili olup toplumların ortak varlıklarını sürdürebilmesinin temel şartlarındandır.
- Egemenliğin kaynağı ve sınırları; insanın geniş toplumlar hâlinde yaşamasından bu yana kabile toplumları, site devletleri, imparatorluklar, teokratik devletler veya cumhuriyetlerde temel bir problem hâline gelmiştir.

Egemenliğin
kaynağı ve
sınırları
?

Egemenliğin kaynağı;

- Orta Çağ'ın sonlarına doğru modern devletlerin oluşmaya başlamasıyla yurttaşların (milleti oluşturan zümre, grup ve insanlar) yönetime karşı, yönetimlerin yurttaşlara karşı yetki ve sorumluluklarının neler olacağı tartışılmıştır.
- T. Hobbes, J. Locke ve J. J. Rousseau egemenliğin kaynağını bir tür "sözleşmeye" dayandırmaya çalışmıştır. ABD İnsan Hakları Bildirgesi ve Fransız İhtilali'ne de temel olan "Doğal Hukuk Öğretisi" ise doğuştan gelen haklara sahip olunduğunu varsaymakta ve yurttaşların temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını devletin meşruiyetinin temeli olarak görmektedir.

Ütopyalar, toplumsal ve siyasal düzenin sorunlu yanlarına işaret eden ve söz konusu sorunlara çözüm önerisi sunan kurgusal düzen tasarımlarıdır. Bu özellikleri nedeniyle düşünce tarihinde genellikle olumlu bir rolü olduğu düşünülen ütopyaların, öte yandan bazı açılardan eleştirilmesi de söz konusudur. Bu eleştirilerin başında ütopyaların, sundukları toplum modellerinin değişmez niteliklere sahip olarak kurgulanmaları nedeniyle aslında değişime kapalı ve dolayısıyla tarihsiz sistemler öngörmeleri gelir. Bu yüzden her ne kadar arzulanan bir yaşama işaret etse de ütopyalar bir yanıla totaliter bir yapı örneği sergiler.

Bu parçada ütopyalarla ilgili anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Durağan toplum modelleri oluşturmaları
- B) Çözüm önerilerinin geçici olduğu
- C) Gerçek hayatta uygulanmalarının zor olduğu
- D) Öznel bakış açılarını yansıttığı
- E) Bireysel özgürlükleri öne çıkardığı

(2020 TYT)

Ütopyalar, toplumsal ve siyasal düzenin sorunlu yanlarına işaret eden ve söz konusu sorunlara çözüm önerisi sunan kurgusal düzen tasarımlarıdır. Bu özellikleri nedeniyle düşünce tarihinde genellikle olumlu bir rolü olduğu düşünülen ütopyaların, öte yandan bazı açılardan eleştirilmesi de söz konusudur. Bu eleştirilerin başında ütopyaların, sundukları toplum modellerinin değişmez niteliklere sahip olarak kurgulanmaları nedeniyle aslında değişime kapalı ve dolayısıyla tarihsiz sistemler öngörmeleri gelir. Bu yüzden her ne kadar arzulanan bir yaşama işaret etse de ütopyalar bir yanıyla totaliter bir yapı örneği sergiler.

Bu parçada ütopyalarla ilgili anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Durağan toplum modelleri oluşturmaları

B) Çözüm önerilerinin geçici olduğu

C) Gerçek hayatta uygulanmalarının zor olduğu

D) Öznel bakış açılarını yansıttığı

E) Bireysel özgürlükleri öne çıkardığı

(2020 TYT)

SANAT FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ

Sanat, duygu ve düşüncelerin, insanın hayal dünyasında zenginlik kazanarak düş gücü ile yorumlanmasıdır. İzlenimlerin yaratıcı teknikler kullanılarak özgün bileşimlere dönüşmesidir.

Sanat felsefesi; sanatın ne olduğunu sorgulayan, sanatçının etkinliğini inceleyen felsefe dalıdır. Sanatı tüm yönleriyle ele alan felsefi bir disiplindir.

Sanat Felsefesinin Problemleri

Sanat eseri nedir?

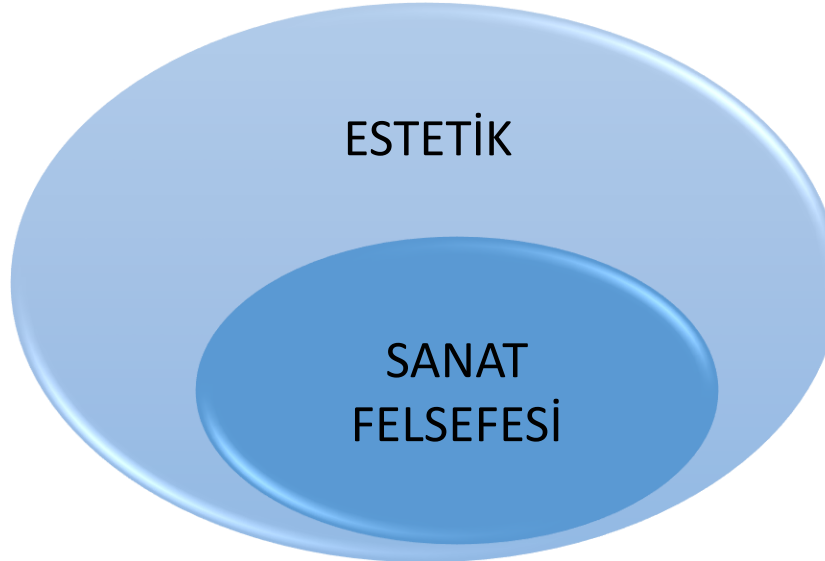
Sanat eserinin özellikleri
nelerdir?

Sanatın anlamı nedir?

Güzel nedir?

Estetik, güzelliği konu edinir. Her tür güzel estetiğin konusu içine girebilir.

Sanat felsefesi sadece sanattaki güzelliği inceleme konusu yapar. Bu açıdan estetik, sanat felsefesini de kapsayan daha geniş bir alandır.

Sanatı açıklayan kuramlar:

«Sanatın özünün ne olduğunu» ve «Sanatın nasıl bir etkinlik olduğunu» açıklayan filozoflar farklı kuramlar ortaya koymuştur.

Taklit olarak sanat	Sanat doğanın taklididir.	Platon, Aristoteles
Yaratma olarak sanat	Sanat insanın üstün bir emeği ve yaratıcılığıdır.	B. Croce
Oyun olarak sanat	Sanat bir oyundur.	F. Schiller

Güzel nedir?

Güzel hem estetiğin hem de sanat felsefesinin ortak konusudur. Estetik ve sanat felsefesinin sorularından bazıları şunlardır:

- Güzel nedir?
- Sanat eserini güzel kılan nedir?
- Sanat dışında da bağımsız bir güzellik var mıdır?

Platon: Ona göre güzellik bir ideadır. Güzel ideası, zaman ve mekan dışı mutlak varlıktır. Böyle bir güzelliğe Platon «kendiliğinden güzel» adını verir.

Aristoteles: Güzel; denge, uyum ve simetridir. Güzel olanın nesnel ltleri düzen, oran ve sınırlılıktır.

Plotinos: Güzellik tanrısal bir yansımadır.

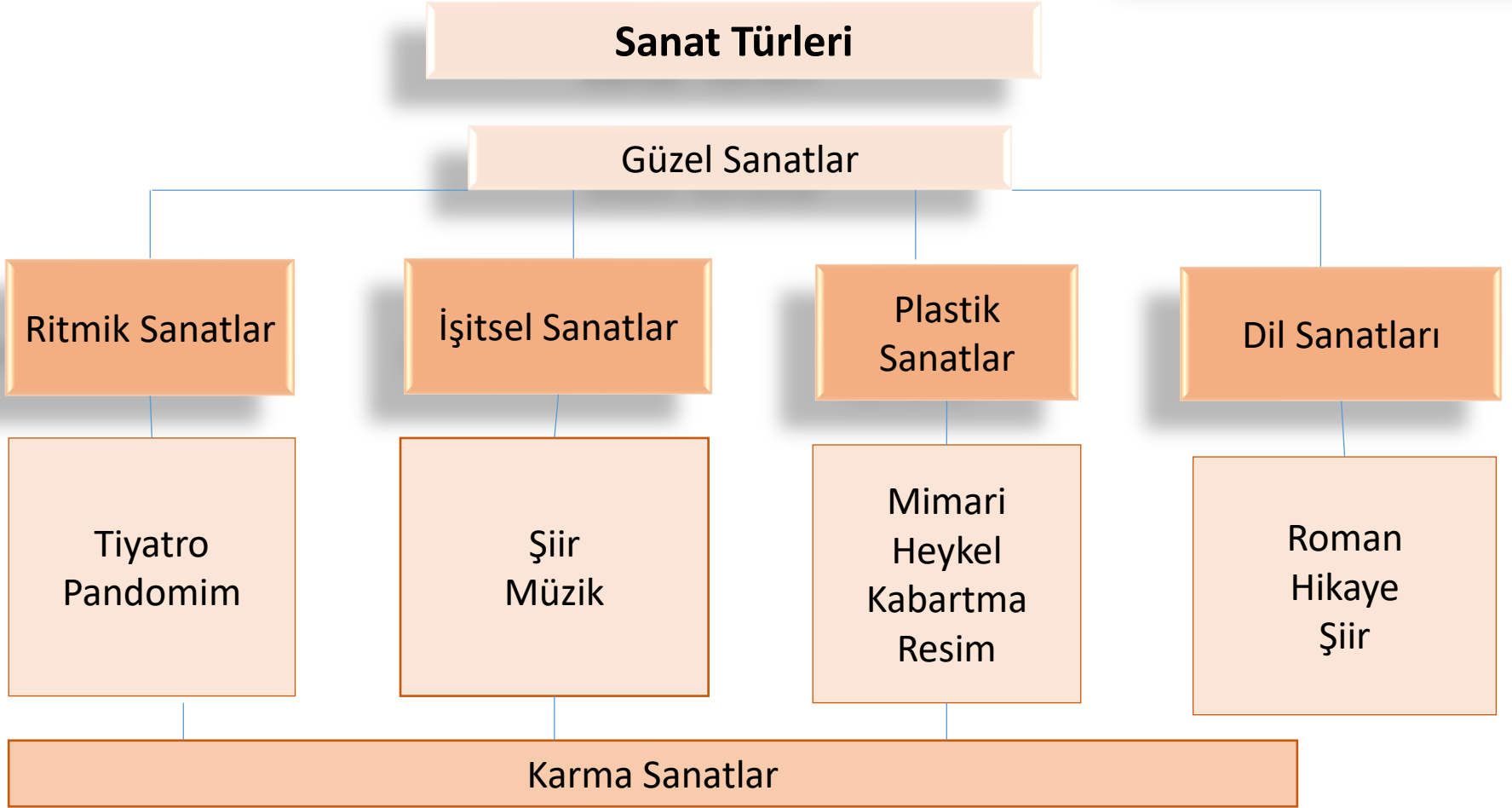
Kant: Güzellik, karşılıksız hoşlanılan objenin amacına uygunluğudur.

Hegel: Mutlak varlığın (geist) dışavurumudur.

Sanatta güzeli ortaya çıkaran estetik değerlere yönelik iki farklı görüş bulunur.

Öznelci görüş: Bu görüşe göre estetik değerler ve güzel yargısı sanatsal ürüne yönelen kişiye göre değişiklik gösterir.

Nesnelci görüş: Sanatsal güzellik, sanat eserinin güzelliğidir. Güzelliğin asıl ölçütü sanat eserinin kendisindedir.

Sanat Eseri

Sanat eseri; sanatçının estetik bir kaygıyla, güzeli amaçlayan tavırla, biçimle, üslupla kendine özgü bir tarzla dile getirmiş olduğu eserdir.

Evrensellik

Güzellik

Öznellik

Teklik

Yaratıcılık

Soru

Platon'a göre bir sanat eserinin güzelliği, ideasından aldığı pay ile doğru orantılıdır. Yani onlar aslında gerçek güzelliğin kopyalarıdır.

Bu parçadan aşığıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Gerçek güzel, sanat eseridir.
- B) Güzelin varlığı sanatçıya bağlıdır.
- C) Güzeli, herkes tarafından beğenilendir.
- D) Güzeli, toplum için faydalı olandır.
- E) Sanat eserinden bağımsız bir güzel ideası vardır.

Cevap

Platon'a göre bir sanat eserinin güzelliği, ideasından aldığı pay ile doğru orantılıdır. Yani onlar aslında gerçek güzelliğin kopyalarıdır.

Bu parçadan aşığıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

- A) Gerçek güzel, sanat eseridir.
- B) Güzelin varlığı sanatçıya bağlıdır.
- C) Güzel, herkes tarafından beğenilendir.
- D) Güzel, toplum için faydalı olandır.
- E) Sanat eserinden bağımsız bir güzel ideası vardır.

DİN FELSEFESİNİN KONUSU VE PROBLEMLERİ

Din felsefesi;

- Dini konu edinen, dinin temellerini ve öğelerini ele alan felsefe dalıdır. Kısaca din hakkında düşünme ve açıklamadır.
- Felsefenin din üzerine rasyonel, tutarlı ve kapsamlı olarak düşünmesidir.
- Dinin ilke ve kavramlarını anlamaya çalışır.

Teoloji;

- Belli bir dine ait, onun bilgilerinin ve özelliklerinin doğru anlaşılması için yapılan çalışma alanı teoloji (Tanrı bilimi, ilahiyat) olarak adlandırılır.

TEOLOJİ

- Yalnızca belli bir dini konu edinir.
- Her dinin kendine özgü bir teolojisi vardır. (İslam teolojisi, Yahudi teolojisi gibi)
- Belli bir dini açıklama ve yayma amacı taşır.
- Dogmatiktir, sorgulamaz, tartışmaz.
- Teoloji insanların inançlarını güçlendirmek, din kurallarıyla insan yaşantısına yön vermek amacıyla yapılır.

DİN FELSEFESİ

- Din ayrımı gözetmeksizin doğrudan doğruya din kavramıyla ilgilenir.
- Tüm dinlere eşit uzaklıktadır.
- Din felsefesi dini sorgularken insanları daha inançlı ya da inançsız yapmaya uğraşmaz.
- Sorgular ve eleştirir.
- Kural koymaz ve kesin sonuçlardan uzak durur. Çünkü sonuçlar felsefenin bitmesi demektir.

Din Felsefesinin Temel Problemleri

Tanrı'nın varlığı ile ilgili görüşler nelerdir?

Evren sonlu mudur, sonsuz mudur?

Ölümden sonra yaşam var mıdır?

TANRININ VARLIğI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER**Teizm**

- Evrenin yaratıcısının Tanrı olduğunu ve Tanrı'nın doğrudan ya da dolaylı müdahale ederek din oluşturduğunu belirtir.

Deizm

- Teizm gibi evrenin yaratıcısı olarak Tanrı'yı görür. Ancak deizm, Tanrı'nın evreni yarattıktan sonra ona müdahale etmediği görüşündedir.

Düalizm

- İkili Tanrı anlayışına sahip görüştür. İki Tanrı'nın da eşit güçlere sahip olduğunu ve birbirine indirgenemeyeceğini ileri sürer.

Politeizm

- Birden çok Tanrı olduğunu ileri süren görüştür.

Monoteizm

- Tanrı'nın tek olduğunu savunan görüştür.

Panteizm

- Evrenin yaratıcısı olan Tanrı'nın evrenle bir ve aynı olduğunu belirtir.

Pananteizm

- Evrendeki her şeyin nedeni Tanrı'dır ve bunlar Tanrı'da içkindir. Ama Tanrı ile aynı değildir.

Ateizm

- Tanrı'nın var olmadığını savunan görüştür. Evrenin Tanrı tarafından yaratılmamış olduğunu ileri sürer.

Agnostisizm

- Tanrı'nın varlığı ya da yokluğu konusunda kesin bir yargıya varmanın mümkün olmadığını söyleyen görüştür.

Tanrı'nın Varlığına Yönelik İki Ayrı Görüşün İleri Sürdüğü Akli Deliller

Düzen ve Amaç Kanıtı

Evren incelendiğinde onun her yerinde belli bir düzen olduğu görülür. Düzen ve amaç, kendiliğinden ortaya çıkmadığına göre onu belirleyen bir varlığın olması gerekir. Bu varlık Tanrı'dır.

Kötülük Kanıtı

İçinde yaşanan dünyada her türlü kötülük gözlemlenmektedir. Tanrı, kelimenin anlamı bakımından mutlak olarak iyi olandır. Eğer Tanrı var olmuş olsaydı bu kötülükler olmayacağına göre Tanrı yoktur.

Evrenin Sonlu Olup Olmadığına Yönelik Görüşler

Evrenin sonlu olup olmadığı problemi, evrenin yaratılıp yaratılmadığı problemiyle de yakından ilişkilidir.

El Kindî'ye göre evren öncesiz değil sonradan olandır. Evren sonlu olduğuna göre onun bir başlangıcı olduğunu ve bunun başlatıcısının da zorunlu olarak sonsuz bir varlık olacağını belirtmiştir.

Ölümden Sonra Yaşamın Olup Olmadığına Yönelik Görüşler

- Platon'a göre ruh önce de vardır sonra da var olmaya devam edecektir. Çünkü ruh hayattır ve insanın özüdür.
- Aristoteles'e göre ruh bir form olarak bedene aittir ve beden yok olduğunda o da yok olur.
- Din felsefesi ile ilgilenen filozoflar genel olarak ruh ve beden bir aradalığını kabul etmiştir.
- Ruhun olmadığını savunan filozoflar da vardır ve onlar için ölümden sonra yaşam yoktur.

Aristoteles'in tanrısı evrenin yaratıcısı değildi. Yaratma fikri olmayınca, vahye dayalı dinlerde olduğu anlamda bir müdahale anlayışı da yoktu burada. Aristoteles'in bu fikri Rönesans dönemimde yaşayan "Aristotelesçilere" oldukça çekici geldi. Fakat bu görüş en güçlü dönemini XVII. Ve XVIII. Yüzyıllarda Avrupa'da yaşadı.

Bu parçada sözü edilen görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Deizm B) Teizm C) Panteizm D) Agnostisizm E) Ateizm

2015-YGS

Aristoteles'in tanrısı evrenin yaratıcısı değildi. Yaratma fikri olmayınca, vahye dayalı dinlerde olduğu anlamda bir müdahale anlayışı da yoktu burada. Aristoteles'in bu fikri Rönesans dönemimde yaşayan "Aristotelesçilere" oldukça çekici geldi. Fakat bu görüş en güçlü dönemini XVII. Ve XVIII. Yüzyıllarda Avrupa'da yaşadı.

Bu parçada sözü edilen görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Deizm B) Teizm C) Panteizm D) Agnostisizm E) Ateizm

2015-YGS